

IZZIV 5 - april 2002

- **Tone Škerlj: LETO DNI PLODNEGA DELA**
- **Staša Vovk: PREDLOG ZA SPREMEMBO DRUŠTVENIH PRAVIL**
- **Tone Gošnik: PO OBČNEM ZBORU**
- **Sava Ivanetič: ZBEZAJMO NOVOMEŠČANE!**
- **PREDLOGI IN SKLEPI Z ZADNJIH SEJ UPRAVNEGA ODBORA**
- **Tone Gošnik: DOLENJSKA IN BELA KRAJINA - NE PA JUGOVZHODNA SLOVENIJA!**
- **Tone Gošnik: JANEZU JEŠTOVSKEMU Z ZAHVALO IN S PONOSOM**
- **Ivan Hrovatič: TOPLINA DOMA**
- **Tone Gošnik: SAMO ZNANJE NAS BO REŠEVALO**
- **Zdenko Hlavaty: CERKEV PRI SV. ROKU V REGRČI VASI - NEVARNOST PORUŠITVE Z MOŽNIMI POSLEDICAMI.**
- **Mitja Simič: VRNIMO OBMOČJE GRADIČEV KAMEN IN MOSTEK V ŽIVLJENJE MESTA**

Tone Škerlj: LETO DNI PLODNEGA DELA

Predsednikovo poročilo o delu društva za čas od 13.2.2001 do 27.2.2002

Od zadnjega občnega zbora, ki je bil dne 13. marca 2001, se je upravni odbor društva redno sestajal na sejah, na katerih je obravnaval problematiko, s katero se društvo ukvarja že od ustanovitve naprej. Ker ste vsi člani društva v minulem letu prejeli naše novo glasilo Izziv, ste bili sproti seznanjeni z našimi aktivnostmi. Zaradi tega bom v tem poročilu samo nanizal glavne probleme, o katerih smo razpravljali in o katerih smo opozarjali tudi izven našega društva. Vse aktivnosti so se kot običajno vrtele okoli starega mestnega jedra, njegove oživitve, problema prometa v tem jedru in podobno.

Dne 16. maja 2001 smo imeli javno tribuno, kako staremu mestnemu jedru vrniti življenje. Tej tribuni je sledilo odprto pismo, naslovljeno na vse, ki v Novem mestu lahko kakorkoli vplivajo na drugačen odnos do kulturne dediščine in ki lahko pripomorejo k izboljšanju stanja v mestnem jedru. O tem je obširno poročal naš Izziv v drugi številki z dne 26. junija 2001. V pravkar omenjenem problemu je tudi nerešeno vprašanje novomeškega Narodnega doma, glede katerega je bilo podpisano pismo o nameri tik pred našim lanskim občnim zborom.

Problem prometa skozi mestno jedro skuša rešiti študija, ki jo je po naročilu Mestne občine Novo mesto izdelala firma Acer, d.o.o. v marcu 2001. O tem problemu in rešitvah, ki jih nakazuje študija, smo se pogovarjali na našem srečanju dne 7. novembra 2001.

Društvo novomeških študentov in založba Goga sta organizirala simpozij o reki Krki in njenih pritokih dne 17. novembra 2001. Sodelovali so predstavniki našega društva, žal pa ni prišlo do jasnih in konkretnjših sklepov o nadaljnjem odnosu mesta do reke Krke.

Žal moram ugotoviti, da na naše odprto pismo, niti na ostale apele, ki jih naslavljamo na pristojne organe v Novem mestu, praviloma ne dobivamo niti odgovorov, niti ni nekih pozitivnih premikov v predlaganih smereh. Letos bo potekel že drugi mandat svetnikov občinskega sveta Občine Novo mesto in se bo končalo županovanje drugega župana, izvoljenega na podlagi Ustave republike Slovenije in Zakona o lokalni samoupravi. Kljub temu, da je bilo tako pred volitvami v letu 1994 kot tudi pred volitvami v letu 1998 napovedano, da bo občinska oblast poskrbela za obnovo magistrata na Glavnem trgu in za preselitev županovega urada in organov občinskega sveta na Glavni trg, se to še do danes ni zgodilo.

V tem poročilu pa ne morem mimo dejstva, da se je v naše društvo včlanilo preko 50 novih članov - nekdanjih Novomeščanov, ki živijo že dolgo v Ljubljani in ki so se organizirali v Ljubljani z določenimi svojimi dejavnostmi. Ti "ljubljski Novomeščani" so v začetku oktobra obiskali Novo mesto, si ogledali prenovljeno knjižnico Mirana Jarca, nato pa še tovarno zdravil Krka. Kot predsednik društva sem vrnil obisk z udeležbo na novoletnem srečanju v Ljubljani, ki je bilo dne 24. januarja 2002.

Ob zaključku poročila naj ponovim svojo željo in željo upravnega odbora, da bi se nam pri naših prizadevanjih za dobro Novega mesta in Novomeščanov pridružilo čimveč mladih in da bi člani ne glede na svoje izobrazbe in ne glede na politično prepričanje ali strankarsko pripadnost posredovali upravnemu odboru kar največ idej in pobud. Upravni odbor bi tako dejansko izvrševal naloge, ki bi mu jih nalagali člani.

Zagotavljam, da bomo vsako pobudo sprejeli in pobudnika povabili na podrobnejšo predstavitev na sejo našega upravnega odbora. Zagotovili mu bomo tudi možnost za uresničitev pobude, za katero bomo ugotovili, da sodi v okvir naših prizadevanj.

Staša Vovk: PREDLOG ZA SPREMEMBO DRUŠTVENIH PRAVIL

Na upravnem odboru društva smo že večkrat govorili o možnosti, da bi morda naše interno glasilo "Izziv" postalo javno glasilo, ki bi bilo dostopno širšemu krogu ljudi, saj bi ga lahko razširjali na primerne načine kot druge tiskane medije.

Razen tega smo se že na lanskem občnem zboru pogovarjali o tem, da ni potrebno, da imamo občni zbor društva vsako leto, ker se že tako pogosteje srečujemo na okroglih mizah, javnih tribunah in podobno.

Obe navedeni okoliščini narekujeta spremembo pravil našega društva in zato predlagam, da sprejmemo dopolnitve in

spremembe teh pravil:

V 6. členu, kjer so našteti cilji in naloge društva, je treba dodati še eno točko, ki bi se glasila: "razširjanje programskih vsebin z izdajanjem medijev".

V 13. členu, kjer so določene pristojnosti občnega zbora, je treba črtati alineo, ki določa, da občni zbor sklepa o finančnem načrtu za naslednje leto ter potrjuje zaključni račun za minulo leto. Ker bo zaradi redkejših občnih zborov zato pristojen upravni odbor, je treba v 23. členu, kjer so našteje pristojnosti tega upravnega odbora, spremeniti dosedanje določilo, da upravni odbor pripravlja predlog letnega obračuna tako, da je pristojen za sprejemanje letnih predračunov in obračunov.

V 14. členu, kjer je dosedaj določeno, da mora upravni odbor sklicevati občni zbor vsako leto, je treba to določilo spremeniti tako, da ga je dolžan sklicati enkrat na 2 leti. Ko je v istem členu govora o izrednem občnem zboru, pa je treba popraviti očitno napako: V dosedanjih pravilih je navedeno, da lahko izredno občni zbor zahteva tretjina članov društva, v primeru, da ga upravni odbor ne skliče v enem mesecu po prejemu zahteve, pa naj bi tak zbor lahko sklicala polovica članov. Če je predlagatelj lahko 1/3 članov, ima ta 1/3 članov tudi pravico sklicati občni zbor. V 15. členu je določba, da morata o spremembi pravil ali prenehanju delovanja društva glasovati najmanj 2/3 vseh članov. To je neživljensko in naj se beseda "vseh" nadomesti z besedo "prisotnih".

V 17. členu, ki opredeljuje sklepčnost občnega zbora s tem, da je ob napovedanem času navzočih več okt polovica članov naj se doda besedilo: "Če članov ni dovolj, se počaka z začetkom občnega zbora 30 minut, nakar lahko občni zbor veljavno sklepa ne glede na število prisotnih".

V 22. členu je opredeljena mandatna doba članov upravnega odbora na dve leti, nakar je še določilo, da so člani lahko izvoljeni še za eno mandatno dobo. Predlagam, da se mandatna doba podaljša na 4 leta, besedilo "še za eno mandatno dobo" pa naj se nadomesti z besedo "ponovno". S tem se izognemo določbi, da bi bilo treba po dveh mandatnih dobah dejansko zamenjati vse člane upravnega odbora.

V 28. členu, ki opredeljuje mandatno dobo nadzornega odbora, je prav tako treba spremeniti dosedanja dva leti na štiri leta.

V 30. členu, ki nalaga nadzornemu odboru obveznost poročanja občnemu zboru, se naj spremeni določba (zaradi spremembe pristojnosti občnega zbora in upravnega odbora in pogostosti sklicevanja občnega zbora) tako, da je dolžan nadzorni odbor poročati upravnemu odboru enkrat letno, razen tega pa vsakemu rednemu občnemu zboru.

V 35. členu, ki govori o prenehanju delovanja društva, je treba v prvi alineji črtati besedo "vseh", ker je že prej v 15. členu določeno, da o prenehanju delovanja društva sklepa občni zbor z 2/3 večino prisotnih članov.

Tone Gošnik: PO OBČNEM ZBORU

Ne ravno navdušujoče veliko število članov je sprejelo in pozdravilo poročila odbornikov pravzaprav z molkom. Šteli smo ga kot odobravanje enoletne prehojene poti. Zgoščen predsednikov spominski sprehod skozi opravljene naloge je vendarle sprožil oceno, da pogrešamo odziv na vrsto pobud, ki jih je društvo doslej predlagalo Mestni občini in tudi nekaterim drugim nosilcem oblikovanja javnega življenja v središču Dolenjske.

A resnica je in ostaja: društvo je žlahtna vest Novega mesta. V občinskem svetu sta naša odbornika glasna in prepričljiva, pa žal dostikrat preglasovana. Vendar - jasni cilji ostajajo. Društvo potrebuje več mladih članov, pomladiti se moramo in dobili bomo tudi nove ideje. Le zdrava, močna hotenja vodijo k uresničevanju želja in zamisli, ki jih pozdravlja večina prebivalcev največjega naselja v pokrajini.

Podprli smo tudi enotno stališče: društvo ne bo šlo v nobeno koalicijo s političnimi strankami v občini. Obdržati hočemo naša neodvisna stališča, o katerih sodimo, da so napredna in potrebna, glasovali pa bomo po svoji vesti. Glas društva se mora tudi naprej kritično slišati, saj daje ustrezno težo vprašanjem, ki jih sprožamo ali zastopamo.

Poudarjena je bila tudi misel: društvo naj znatno poveča stike z ljudmi civilne družbe, se pravi s prebivalci mesta, ki želijo slednjemu razvoj, sonaravno bivanje in hitro korakanje v pošteno nadaljnje življenje. Pri naporih civilne družbe moramo sodelovati in pridobivati zaveznike, ki so istovetni s cilji društva.

In naj ne bo pozabljeno: občni zbor se je toplo zahvalil predsedniku Tonetu Škerlju za vse njegovo dosedanje prizadevanje in ustvarjalno delo, ki utrjuje naše vrste in uresničuje naloge, zaradi katerih smo društvo pred pičlim desetletjem ustanovili.

Sava Ivanetič: ZBEZAJMO NOVOMEŠČANE!

V prijetnem okolju Hotela Krka je potekal občni zbor članic in članov Društva Novo mesto. Med točkami dnevnega reda je bila tudi točka "razprava o programu dela za leto 2002 s pobudami in predlogi za nadaljnje delo".

Nisem se oglasila. Ves čas pa je v meni tlela želja, kako bi tudi jaz prispevala, da bi bilo življenje v našem mestu bolj prijazno, da bi se pričeli družiti in da v tem smislu tudi kaj naredimo.

Nisem Novomeščanka, pač pa je to moj mož, ki mi je večkrat pripovedoval, kako je bilo včasih pred drugo svetovno vojno družabno življenje v našem mestu na višku. Ob tem sem se zamislila in predlagam, da poskusimo organizirati "veselico" in to pravo, v klasičnem stilu, na trgu pred Rotovžem. Kot v starih časih, koso imenitne novomeške gospe spekle pecivo, prikupne mladenke pa so ga ponujale na "štantih". Zakaj se ne bi poveselili tudi mi, ki imamo nekaj več let kot naša nadebudna mladina, ki se zabava v Patriotu in drugod. Morda bo marsikatera gospa pomislila in rekla: "Kaj pa je tej ženski padlo na glavo! Poleg vsega dela, ki ga imamo, naj sedaj še pečemo. Kje pa!"

Tudi jaz ne mislim tako. Nekaj bi res napekla, več pa tiste, ki bi se rade pokazale. Sicer pa bi lahko organizirali akcijo in zbrali sredstva bodisi denarna bodisi v materialu. Pa tudi kakšen ansambel bi verjetno dobili, da bi nam zaigral prijetno in poskočno medaljo.

Prav tako predlagam, da bi se v jesenskem času, seveda, po trgatvi in Martinu pričeli družiti enkrat na teden ob prijetni glasbi v enem izmed novomeških lokalov. Pa se boste vprašali: le kdo bi nam lahko igral? Izbira je res velika. Imamo glasbeno šolo, simfonični orkester, torej imamo glasbenikov na pretek. Saj ne potrebujemo celega orkestra, dovolj bo na primer pianino in violina. Ali pa kitara. Za primeren honorar bi bil verjetno marsikdo pripravljen zaigrati prijetno melodijo, ki bi nam polepšala večer.

Razmislite o pobudi, Novomeščani! Če bosta ideji uresničeni, se nam pridružite in se povesebite z nami!

PREDLOGI IN SKLEPI Z ZADNJIH SEJ UPRAVNEGA ODBORA

1. Na podlagi misli in predlogov s pogovornega večera 7.11.2002 je društvo poslalo na občino svoja stališča do prometne študije za ožje središče Novega mesta, katero jo je izdelalo podjetje ACER.
2. V zvezi s pešpotjo od Grma do Šmihela, ki jo je lani uredil Revoz in ob kateri se nabirajo odpadki, bo Tone Škerlj kot občinski svetnik skušal doseči, da bo to javno pot prevzela občina, postavila prometne znake in jo redno vzdrževala.
3. V zvezi z vzdrževanjem urejenosti omenjene pešpoti bomo tudi navezali stike s Krajevno skupnostjo Kandija-Grm in z Vodnogospodarskim podjetjem.
4. Na naslednjem letnem občnem zboru bo nujno treba dopolniti ali spremeniti pravila društva.
5. Zaradi stroškov, ki so nastali z izdajo glasdila IZZIV, bo treba povišati članarino.
6. Glasilo IZZIV naj bi registrirali in povišali njegovo naklado.
7. Upravni odbor je zavrnil ponudbo občinskega Desusa, da bi na jesenskih lokalnih volitvah nastopili s skupno listo kandidatov.
8. Društvo bo zahtevalo vpogled v vsebino odločb o legalizaciji črne gradnje ob Krki.
9. Naša dva svetnika bosta na občinskem svetu zagovarjala zahtevo, da mora biti ob Kandijski cesti kolesarska steza, saj urbanistična zasnova Novega mesta zahteva izgradnjo kolesarskih stez ob vseh mestnih vpadnicah.
10. Društvo Novo mesto bo organiziralo ali sodelovalo na javni tribuni, za katero je dal pobudo Občanski forum pri Zvezi borcev NOV Novo mesto, če bo tema tribune osredotočena na Novo mesto kot središče regije.

Tone Gošnik: DOLENJSKA IN BELA KRAJINA - NE PA JUGOVZHODNA SLOVENIJA!

Slovenija s 3 ali 32 regijami? - Stalna nevarnost: bo državni centralizem zamenjal centralizem središč velikih regij? - V kateri členitvi Slovenije se pojavljamo kot dolenjska regija?

Občinski forum pri Območnem odboru Združenja borcev in udeležencev NOB v Novem mestu ter Društvo Novo mesto sta 20. marca v Kulturnem centru Janeza Trdine pripravila posvetovanje o vlogi Novega mesta in Dolenjske v 2. fazi spreminjanja lokalne samouprave. Na dnevnem redu je bilo vprašanje nastajanja pokrajin kot širše regionalne stopnje med državnimi oblastmi in občinami.

Za občanski forum je posvetovanje začel Franci Šali. Premalo imamo prostora, da bi tem vprašanjem namenili več potrebnega prostora, bo pa o njih pisala tudi dolenjska revija RAST.

Prvi je govoril dr. Marjan Ravbar o oblikovanju pokrajin in poudaril, da bo treba te naloge rešiti do leta 2004. Razpršeni vzorec poselitve, skromna mreža velikih mest in zgolj zasnove policentričnega urbanega sistema so glavne geografske spremenljivke v regionalizaciji Slovenije.

Kje se pojavljajo možnosti za "dolenjsko pokrajino"?

- Če bomo imeli v Sloveniji samo 3 ali 4 velike regije, smo "utonili" v osrednji slovenski regiji z vodstvom Ljubljane.
- Če bi imeli 8 večjih regij, se v načrtih pojavljamo kot 6. regija: Jugovzhodna Slovenija - Dolenjska s središčem v Novem mestu.
- Pri 10 večjih regijah pozna načrt Dolenjsko regijo (Novo mesto) in Spodnje Posavje (Krško-Brežice)
- Delitev države na 12 večjih regij predvideva Spodnjeposavsko in Jugovzhodno Slovenijo (nekdanjo regijo Dolenjska).
- Obstajajo tudi zamisli o delitvi Slovenije na 26 do 32 regij in celo dodatne ideje: o dvostopenjski razdelitvi na 8 večjih in 28 (32) manjših regij.

Zanimivo je, da zamisel o JV Sloveniji zajema 16 občin, pri čemer so vštete tudi občine Kočevsko-Ribniškega okoliša. Hkrati predlagalci takih zamisli že sami dvomijo, da "bisodile kočevske in ribniške občine v dolensko regijo, saj se vseskozi bolj nagibajo k Ljubljani..."

Novo mesto: središče nacionalnega pomena

Dr. Peter Novak je predstavil program strateškega usmerjanja razvoja Dolenjske in Bele krajine do leta 2006. Njegov osrednji cilj je povečati družbeno blaginjo z vseh vidikov, pri čemer je modernizacija sedanje infrastrukture, okolja ter prostora, gospodarstva in oblasti prvenstvena naloga. Pri tem mora biti interes družbe pred strankarskimi cilji.

Dolenjska regija je precej neenakomerno razvita, komunalno in energetska neustrezno opremljena, bodočnost pokrajine pa je v ustvarjanju ravnotežja v razvoju. Govornik je predstavil širše vidike v regionalnem razvojnem programu bodoče regije in jih podkrepil s številnimi podatki. Naštel je glavne smeri za razvoj uspešnega gospodarstva, varovanje in izboljšanje človekovega okolja, človeške vire, vzpostavitev pogojev za stalno izobraževanje in zmanjševanje razvojnih razlik v regiji. Kažipoti do teh ciljev so: zmanjšanje razvojnih razlik, enakomerna in višja kakovost življenja v regiji, konkurenčno gospodarstvo, visoko izobraženo prebivalstvo ter višja socialna varnost.

Investicije gospodarstva v obdobju 2001-2006 so ocenjene na 200 milijard tolarjev, medtem ko bodo lokalne skupnosti v regiji vložile v tem času v gospodarstvo pribl. 56 milijard tolarjev.

Regija ima vse možnosti, je poudaril dr. Novak, da postane najbolj uspešna regija v Sloveniji. Pri tem seveda ne smemo računati samo na pridobivanje sredstev iz skladov Evropske unije - razviti moramo lastno znanje in delovno uspešnost za doseg postavljenih ciljev.

"Iz veliko idej naj raste materialni in duhovni razvoj družbe na Dolenjskem, ki potrebuje predvsem ustvarjalce, ne pa le delavce, ki mehanično opravljajo svoje naloge", je poudaril dr. Peter Novak.

"Ime JV Slovenije je neustrezno in neprimerno"

To je podčrtal tudi dr. Marko Koščak, ki je podrobneje predstavil regionalni razvojni program bodoče regije. Govoril je o strateškem in izvedbenem delu načrta ter njenih podrobnostih. Menil je, da bo "JV Slovenija sodobno razvita regija, ko bo sodobno razvit njen sedaj najslabše razviti del, kakor tudi sosednje regije in čezmejno območje". To vse pa narekuje potrebno širino razmišljanja in odločanja o razvojnih ciljih in prednostih lastne regije.

Živahna razprava je posegla v gradivo vseh treh predavateljev. Njen skupni imenovalac je: potrebujemo predvsem določene načrte z otipljivimi nalogami in cilji razvoja ter s potmi, kako to doseči.

Predsednik našega društva Anton Škerlj je opozoril na perečo resnico: vsaka dosedanja reorganizacija družbene ureditve je večala birokracijo. Vedno več je porajala tistih, ki so živeli od dela drugih! Bo nastajanje regij to ponovilo? Bo prenos pristojnosti spet rodil še več uradnikov? Hkrati je želel, da bi se delo za pripravo pokrajin ugodno nadaljevalo, pri čemer pozdravlja pristop vsebine pred formo. Zavzema se tudi za varstvo narave v mestnem jedru in za sonaravno bivanje v nadaljnjem razvoju Novega mesta.

Tone Gošnik: JANEZU JEŠTOVSKEMU Z ZAHVALO IN S PONOSOM

Ivan Hrovatič je pri Dolenjski založbi izdal samostojno pesniško zbirko SLEDI PREHOJENE POTI

Ugibanj, kdo je Janez Ještovski, ki je v Dolenjskem listu vrsto let objavljajl iskre, malce nevsakdanje pesmi z rahlim ali večjim prizvokom ironije, humorja a hkrati tudi ostre kritične misli, zdaj ni več. V torek, 19. marca zvečer, jih je njihov avtor Ivan Hrovatič, upokojeni novomeški geodet in gradbeni inženir, predstavil v Kulturnem centru Janeza Trdine. Polna večnamenska dvorana Zveze kulturnih društev je prisluhnila pomenku, ki se je odvil med njim in Francijem Šalijem, urednikom Dolenjske založbe.

Prijetno je bilo prisluhniti Hrovatičevim pesmim, ki jih je brala Staša Vovk, njegov vnuk Tilen Hrovatič pa je zaigral na saksofon. Pesnik in urednik založbe sta se sprehodila skozi podgorske kraje Hrovatičeve mladosti, šolanja in dela v Novem mestu. Spoznali smo njegovo vas Vrhe pri Dolžu, pa vinograd v ljubljenskih podgorjanskih Ještovcih. Hrovatičeve pesmi so odziv nešteti premišljevanj o življenju, njegovih resnicah in krivicah, pa spoznanj o medsebojnih ljudskih odnosih, ki so tolikokrat žrtev nepoštenih, grdih in hudobnih nakan.

V lično opremljeni zbirki, ki jo je grafično opremil Valter Rabič, stiskala pa Tiskarna Novo mesto, je 44 pesmi v treh razdelkih. Prijetno jih je brati, saj so nevsakdanje sveže in prikupno izpovedljive, ko brez sramu ali zadreg načenjajo vrsto tudi najbolj žgočih vprašanj sedanjega časa. Ivan Hrovatič je kritičen in nepopustljiv v ocenah nepravilnosti, ki nas obdajajo, a hkrati poln neke tople domačnosti, ko nam v berljivem jeziku prinaša marsikaj, kar nosimo v srcih, a tolikokrat ne znamo ali ne zmoremo povedati.

Pesnik iz Ještovcev s prvo samostojno knjigo seveda ostrega peresa ne bo odložil. To so mu na predstavitvi knjige zaželeli mnogi prijatelji, znanci, nekdanji sodelavci in tudi člani Društva Novo mesto, ki so za Ivanovo knjigo zvedeli že pred tedni, kojim jo je prvim v Novem mestu predstavil.

Dragi Ivan - hvala za ljubo darilo!

Ivan Hrovatič: TOPLINA DOMA

Za pročelji naših hiš
je pročelje naše biti.
Kaj bahavi paradiž,
kaj pehanje za prestiž,

kaj vsi zlati so nakiti;
človek je cerkvena miš,
če ne zmore več ljubiti,
če ne zna se veseliti
te skrivnosti, da živiš,
svojim bližnjim podariti
svojo dušo vedrih viž,
jim pomagati nositi
vsem usojen lastni križ.
Le kar z dušo podariš,
je toplina naših hiš

Tone Gošnik: SAMO ZNANJE NAS BO REŠEVALO

Zbor članstva je 27. februarja obogatil član našega društva in njegovega upravnega odbora prof. dr. Miha Japelj. S prepričljivimi podatki nam je znova predstavil probleme in prizadevanja Novomeščanov za ustanovitev univerze v Novem mestu.

Ugledni strokovnjak in eden prvih znanstvenikov v tovarni zdravil Krka je tudi tokrat poudaril, da je ob vstopanju v Evropsko zvezo znanje eden izmed najpomembnejših činiteljev suverenosti in narodnega obstoja. Po njegovih podatkih imamo danes v Novem mestu 4 odst. Ljudi z visokošolsko izobrazbo. V Metliki je takih komaj 1,9 odst., v Ljubljani 10 odstotkov, medtem ko velja standard v Evropski zvezi 20 odstotkov.

Zdaj študira pri univerzi v Ljubljani 33.327 rednih in 10.684 izrednih študentov. - Mariborska univerza ima 11.395 rednih in 8.903 izredne študente. - Vsi samostojni visokošolski zavodi v Sloveniji imajo trenutno 1.300 rednih in 2.818 izrednih študentov, ki so po strokah razdeljene takole:

Turistica - 306 in 751

VŠ za management v Kopru - 361 in 903

VŠ za podjetništvo Portorož (Gea) - 228 in 228

Politehnika - 144 in 95

Visoka šola za upravljanje in poslovanje v Novem mestu - 261 in 841

Po svetu so univerze "posejane" dokaj pogosto. So hkrati dokaz prizadevanj posameznih držav, da bi pridobile in vzdrževale kar največje število visokoizobraženih ljudi. Zdaj imamo:

- V Sloveniji 2 univerzi pri 2 milijonih prebivalcev,
- na Finskem: 18 univerz pri 5 milijonih ljudi,
- v ZDA: 1.600 univerz za 240 milijonov ljudi,
- v Hong Kongu: 90 univerz za 8 milijonov prebivalcev,
- v Južni Koreji: 100 univerz za 35 milijonov ljudi in
- v Seulu: 25 univerz za 3 milijone prebivalcev.

Samo gornji podatki nas sami naravnost silijo, da se za razmah visokega šolstva in univerze v Novem mestu čimprej in čimbolj zavzamemo? Vedeti moramo, da

- bomo doma in v svetu konkurenčni izključno le z znanjem!
- Potrebujemo dolensko znanstveno fundacijo,
- boj med optimisti in pesimisti se mora stopnjevat tako v naglici kot nestrpnosti za pot naprej.
- Na vse načine je treba spodbujati mlade študente,
- potrebujemo fakulteto za visoke in informacijske tehnologije,
- potrebni so dolgoročni in kratkoročni programi,
- brez videnja (vizije) in lobiranja v gospodarstvu, politiki, znanosti in šolstvu ne bo šlo.

Potrebni so tudi ustrezni prostori za delo nove univerze v Novem mestu - govorili smo že o Drgančevju, o Narodnem domu, pokazale pa se bodo seveda tudi druge možnosti in variante.

Predvsem pa ne pozabimo: čas neusmiljeno hiti in marsikaj je Novo mesto zadnja desetletja glede visokega šolstva in univerze že zamudilo. Skrajni čas je, da zamujeno nadoknadimo in dohitimo potrebe, ki nas silijo k dejanjem!

Zdenko Hlavaty: CERKEV PRI SV. ROKU V REGRČI VASI - NEVARNOST PORUŠITVE Z MOŽNIMI POSLEDICAMI

Kljub najinemu ustnemu razgovoru smatram za dolžnost, da Vas (Jože Derganc - sekretar Sekretariata za okolje, prostor in komunalne zadeve MO NM; op. ured.) tudi pismeno obvestim o kritičnem stanju ruševine cerkve Sv. Roka v Regrči vasi:

- Ločni obočni zid, ki ločuje ladjo od prezbiterja, se je na eni strani urušil, tako da zunanja stena nima več trdne opore
- zunanje stene so na več mestih - predvsem prezbiterij - močno razpokane
- zvonik je počen od vrha do tal, razpoka se širi in se zvonik lahko vsak trenutek zruši
- čelni zid ima večjo vdolbino, tako da zid nad njim nima opore.

V cerkvi in neposredno ob njej se zbira mladina na piknike in žurke. Lahko pride do nepotrebnih nedolžnih žrtev s smrtnim izidom. V prezbiteriju je pod ruševinami nekaj min iz 2. svetovne vojne.

V zemljiški knjigi je kot lastnik parcele 538/3 vpisan Sklad za kmetijska zemljišča in gozdove. Parcela je gradbena in po zakonodaji lastništvo pripada Mestni občini.

Ko je bilo v Novem mestu državno jadralno prvenstvo, smo zavarovali letališče z oznakami o smrtni nevarnosti in na vpadnicah dežurali. Kljub varnostnim ukrepom se je nedisciplinirani krajan izmuznil in prečkal letališče. S krilom ga je udarilo jadralno letalo v pristajanju ter je ostal invalid. Neglede na vse mere zavarovanja, prepovedi in objave o nevarnosti in dokazani krivdi krajana, je Dolenjski letalski center tožbo na sodišču izgubil.

Predlagam, da se takoj sestavi strokovna komisija zaradi ugotovitve obsega poškodb in nevarnosti porušitve ter se nato ali sanirajo poškodbe, ali pa se objekt strokovno podre. To bi bil svojevrsten škandal glede na to, da je bil ta punkt shajališče celotne Dolenjske in Bele krajine, tako gospode kot kmečkega življa. Tu se je dogajala Novomeška pomlad in shodi z agitacijo za obujanje narodne zavesti.

S pismom je obvestil tudi župana Mestne občine Novo mesto dr. Antona Starca, Zavod za varstvo kulturne in naravne dediščine, Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano RS - Sklad za kmetijska zemljišča in gozdove, Društvo Novo mesto in Krajevno skupnost Regrča vas.

Na eni izmed zadnjih sej upravnega odbora našega društva so člani soglasno sklenili, da v celoti podpirajo skrb Zdenka Hlavatyja, da je treba opisano zadevo čimprej pametno rešiti.

Mitja Simič: VRNIMO OBMOČJE GRADIČEV KAMEN IN MOSTEK V ŽIVLJENJE MESTA

Malo je stavb v Novem mestu in njegovi bližnji okolici, ki se lahko pohvalijo, da imajo daljšo zgodovino kot mesto samo. Ena takih je danes skoraj pozabljeni gradič Kamen v Kandiji (znan tudi kot Steinhof ali Šukljetov grad), ki se prvič omenja že leta 1351. Drugi gradič, ki stoji le lučaj stran, je Mostek (znan tudi kot Neuhoft) in je bistveno mlajšega nastanka (2. pol. 17. stol.). Tako Kamen kot Mostek sta dobila svojo sedanjo zunanjo podobo sredi 18. stoletja.

Gradiča sta pomembna tudi v kulturnozgodovinskem pomenu. Med lastniki Kamna je kar nekaj pomembnih osebnosti: pisec in zdravnik J.B. Ganser (od 1662); pravnik, politik in zgodovinar F.A. Plezhofer (ok. 1700); pravnik in narodnjak dr. Jožef Rozina (ok. 1900) ter politik in zgodovinar dr. Fran Šuklje, ki je tu umrl leta 1935.

Mostek je znan po tem, da je tu zadnjih 14 let preživela velika Prešernova ljubezen Primicova Julija (por. pl. Scheuchenstuel), ki je tu umrla leta 1864. Leta 1893 je gradič kupil samostan usmiljenih bratov iz Gradca. Na njegovi zadnji strani so prizidali objekt, bistveno večji od osnovne stavbe ter v njem uredili prvo bolnišnico na Dolenjskem, ki so jo odprli leta 1894.

Ko omenjamo gradiča pa nikakor ne moremo mimo njunih parkovno urejenih vrtov, kakršnih ne prej ne kasneje na območju sedanjega Novega mesta žal več ne zasledimo. Na franciscejskem katastru iz leta 1825 so izrisane zgledno urejene vrtno površine, ki se raztezajo ob Krki vse od sedanje (ponesrečene) lokacije lekarne do izliva Težke vode ter proti jugu do sedanje "nove bolnišnice".

Danes je to območje vključeno v t.i. zdravstveni kompleks. Gradiča sta dobredno priključena k stavbam Splošne bolnišnice Novo mesto, med njima pa poteka Kandijska cesta, ki je prometno preobremenjena in, kar je še huje, brez prave možnosti razbremenitve.

Z novim ureditvenim načrtom, ki se trenutno pripravlja, ne bi smeli zamuditi priložnosti, da tako kakovosten prostor vključimo v življenje mesta, zato bi pri vsakršnem poseganju v ta prostor morali izhajati iz naslednjih temeljnih predpostavk:

- območje gradov Kamen in Mostek (v povezavi s Kandijo) je zgodovinsko pomemben del mesta,
- brežine Krke in Težke vode so (ali morajo ponovno postati) vitalni življenjski prostor meščanov.

Iz teh izhodišč lahko izpeljemo nekatere konkretne naloge, kot so npr:

- ožvitev brežin Krke in Težke vode kot dela mestnih zelenih površin,
- obnova parkovnih površin v povezavi z ustrežnejšo namembnostjo gradičev,
- primernejša ureditev platoja parkirišč pod gradom Kamen in prostor ob Težki vodi,
- zmanjšanje prometa itd.

Pravo prenovo gradičev, ki sta se dandanes praktično izgubila iz zavesti mesta, ter njima pripadajočega prostora pa bi dosegli, če bi jima namenili novo javno vsebino, ki bi upoštevala njuno bogato kulturno izročilo. Lepo bi bilo, če bi v bodočnosti lahko ta prostor opisali približno tako, kot je v 18. stoletju zapisal znani dolenjski topograf Breckerfeld: "Mostek je podeželski gradič, pozidan sredi prelepega vrta... Lastniku nudi veliko užitkov podeželskega življenja, pa tudi veliko udobnosti. Prav primerno bivališče nudi tistim, ki so potrebni telesnega in duševnega miru... K posebnosti kraja sodi nedvomno posebno lep razgled... Na

levi strani se vije proti mestu Krka in v bližini gradiča se izliva vanjo Težka voda, ki žene številne mline..."